

32001F0220

22.3.2001.

SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA

L 82/1

OKVIRNA ODLUKA VIJEĆA**od 15. ožujka 2001.****o položaju žrtava u kaznenom postupku**

(2001/220/PUP)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji, a posebno njegov članak 31. i članak 34. stavak 2. točku (b),

uzimajući u obzir inicijativu Portugalske Republike ⁽¹⁾,uzimajući u obzir mišljenje Europskog parlamenta ⁽²⁾,

budući da:

(1) U skladu s Planom djelovanja Vijeća i Komisije o najboljem načinu za provođenje odredbi Amsterdamskog ugovora o izgradnji i uspostavljanju područja slobode, sigurnosti i pravde, posebno točke 19. i 51. podtočke (c), u roku od pet godina od stupanja na snagu Ugovora, trebalo bi obraditi pitanje pružanja potpore žrtvama, tako da se izradi usporedni pregled sustava naknade za žrtve i ocijeni provodljivost mjera u Europskoj uniji.

(2) Komisija je Europskom parlamentu, Vijeću i Gospodarskom i socijalnom odboru 14. srpnja 1999. predočila komunikaciju pod naslovom „Žrtve kaznenih djela u Europskoj uniji: razmišljanja o standardima i mjerama”. Europski parlament je odobrio Rezoluciju o komunikaciji Komisije 15. lipnja 2000.

(3) Prema zaključcima Europskog vijeća sa sastanka u Tampereu 15. i 16. listopada 1999., a posebno glede njihove točke 32., utvrđeno je da bi trebalo sastaviti minimalne standarde o zaštiti žrtava kaznenih djela, a posebno o pristupu žrtve pravosuđu i o njezinom pravu na naknadu pretrpljene štete, uključujući troškove postupka. Osim toga, trebalo bi pokrenuti nacionalne programe za financiranje javnih i nevladinih mjera za pomoć žrtvama i za zaštitu žrtava.

(4) Države članice bi trebale uskladiti svoje zakone i ostale propise u onoj mjeri koliko je to potrebno da bi se žrtvama kaznenih djela pružila visoka razina zaštite, bez obzira na to u kojoj državi članici se nalaze.

(5) Trebalo bi uvažiti potrebe žrtava i prema žrtvama se odnositi na cjelovit i usklađen način, izbjegavajući djelomična ili nedosljedna rješenja koja mogu izazvati sekundarnu viktimizaciju.

(6) Odredbe ove Okvirne odluke nisu stoga ograničene na zaštitu interesa žrtava u okviru samog kaznenog postupka. One pokrivaju i odgovarajuće mjere za pomoć žrtvama prije ili poslije kaznenog postupka, kojima se mogu ublažiti posljedice kaznenog djela.

(7) Mjere za pružanje potpore žrtvama zločina, a posebno odredbe koje se odnose na naknadu i nagodbu, na zadiru u odluke u građanskom postupku.

(8) Potrebno je uskladiti propise i praksu glede položaja i glavnih prava žrtve, posebno u odnosu na pravo žrtve na njezino osobno dostojanstvo, pravo na davanje i primanje informacija, pravo da razumije i da se nju razumije, pravo na zaštitu u svakoj fazi postupka, pravo na uvažavanje njezinog nepovoljnog položaja uvjetovanog time što ne živi u istoj državi članici u kojoj je počinjeno kazneno djelo.

(9) Međutim, odredbama sadržanim u ovoj Okvirnoj odluci državi članici se ne nameće obveza osigurati da će se prema žrtvi postupati na isti način kao prema stranci u postupku.

(10) Važno je uključivanje posebnih službi i organizacija za potporu žrtvama prije, tijekom i poslije kaznenog postupka.

(11) Osobe koje dolaze u kontakt sa žrtvama trebale bi proći kroz odgovarajuće stručno usavršavanje, jer to je bitno i za žrtvu i za ostvarivanje svrhe postupka.

(12) Trebalo bi iskoristiti postojeće mehanizme za koordinaciju kontaktnih točaka u državama članicama, bilo u okviru pravosudnog sustava ili u okviru mreže organizacija za potporu žrtvama,

⁽¹⁾ SL C 243, 24.8.2000., str. 4.

⁽²⁾ Mišljenje od 12.12.2000. (još nije objavljeno u Službenom listu).

DONIJELO JE OVU OKVIRNU ODLUKU:

Članak 1.

Definicije

U smislu ove Okvirne odluke:

- (a) „žrtva” znači fizička osoba koja je pretrpjela neku štetu, uključujući povredu fizičkog ili mentalnog integriteta, duševne boli ili materijalni gubitak izazvan djelima ili propustima koji predstavljaju povredu kaznenog prava jedne države članice;
- (b) „organizacija za potporu žrtvama” znači nevladina propisno osnovana organizacija u državi članici, koja besplatno daje potporu žrtvama kaznenih djela i koja po odgovarajućim uvjetima dopunjuje djelovanje države na tom području;
- (c) „kazneni postupak” je kazneni postupak u smislu mjero-davnog nacionalnog prava;
- (d) „postupak” u širem smislu riječi osim kaznenog postupka obuhvaća sve kontakte koje žrtva ima s organima vlasti, javnim službama ili organizacijama za potporu žrtvama u vezi sa svojim slučajem prije, tijekom ili poslije kaznenog postupka;
- (e) „nagodba u kaznenim stvarima” predstavlja postizanje sporazuma između žrtve i počinitelja kaznenog djela uz posredovanje stručne osobe prije ili tijekom kaznenog postupka.

Članak 2.

Poštivanje i priznanje

1. Svaka država članica osigurava da u njezinom kaznenom sustavu žrtve dobiju stvarnu i odgovarajuću ulogu. Ulaže sve napore kako bi osigurala da se prema žrtvi tijekom postupka postupa uz dužno poštovanje njezinog osobnog dostojanstva, priznaje prava i legitimne interese žrtve, posebno u okviru kaznenog postupka.

2. Svaka država članica osigurava da posebno ranjive žrtve imaju poseban tretman kakav najbolje odgovara situaciji u kojoj se nalaze.

Članak 3.

Saslušanje i iznošenje dokaza

Svaka država članica jamči žrtvi mogućnost da u postupku bude saslušana i da iznese dokaze.

Svaka će država članica usvojiti mjere potrebne kako bi nadležna tijela žrtvu ispitala samo u mjeri potrebnoj za kazneni postupak.

Članak 4.

Pravo na informacije

1. Svaka država članica posebno osigurava žrtvi pristup informacijama važnim za zaštitu njezinog interesa od njezinog

prvog kontakta s tijelima za izvršavanje zakona svim sredstvima koje država članica smatra primjerenim i koliko je to moguće na opće razumljivom jeziku. To su barem sljedeće informacije:

- (a) kojoj se vrsti službe ili organizacije može obratiti za pomoć;
- (b) koju vrstu pomoći može dobiti;
- (c) gdje i kome može prijaviti kazneno djelo;
- (d) postupak koji slijedi iza podnošenja prijave i njezina uloga u tom postupku;
- (e) kako i pod kojim uvjetima može dobiti zaštitu;
- (f) u kojoj mjeri i pod kojim uvjetima žrtva ima pristup:
 - i. pravnom savjetovanju;
 - ii. pravnoj pomoći;
 - iii. ili nekoj drugoj vrsti savjetovanja,
 ako u slučajevima predviđenim u točkama i. i ii. na takvu vrstu usluge ima pravo;
- (g) koji su preduvjeti za ostvarivanje njezinog prava na naknadu štete;
- (h) posebni mehanizmi koje žrtva može koristiti u svrhu zaštite svojih interesa ako živi u drugoj državi članici.

2. Svaka država članica osigurava da će, ako to želi, žrtva biti informirana o sljedećem:

- (a) ishodu njezine prijave;
- (b) mjerodavnim elementima koji u slučaju kaznenog progona omogućuju upoznatost s kaznenim postupkom protiv počinitelja kaznenog djela koje se tiče žrtve, osim u iznimnim slučajevima kada bi time mogao biti ugrožen redovni postupak rješavanja predmeta;
- (c) sudskom presudom.

3. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi se osiguralo, barem kada je žrtva ugrožena u slučaju da je puštena na slobodu osoba protiv koje je pokrenut kazneni progon ili je osuđena za kazneno djelo, da se može donijeti odluka o obavještanju žrtve po potrebi.

4. Ako država članica na vlastitu inicijativu dostavlja informaciju iz stavaka 2. i 3., treba osigurati žrtvi pravo da istu ne primi, osim ako je takvo priopćenje obvezno po mjerodavnim propisima kaznenog postupka.

Članak 5.

Garancije u vezi s komuniciranjem

Svaka država članica poduzima potrebne mjere kako bi se za žrtve koje imaju status svjedoka ili stranke u postupku u najvećoj mogućoj mjeri smanjile poteškoće u komuniciranju vezano za njihovo razumijevanje najvažnijih faza kaznenog postupka ili sudjelovanje u istom, na sličan način na koji se donose analogne mjere za optuženika.

Članak 6.

Posebna pomoć žrtvi

Svaka država članica osigurava da žrtve imaju pristup, po potrebi besplatan, savjetovanjima navedenim u članku 4. stavku 1. točki (f) podtočki iii. o svojoj ulozi tijekom postupka i po potrebi besplatnu pravnu pomoć navedenu u članku 4. stavku 1. točki (f) podtočki ii., kada u kaznenom postupku mogu nastupati kao stranke.

Članak 7.

Troškovi žrtve u kaznenom postupku

Svaka država članica sukladno s važećim nacionalnim propisima žrtvama koje imaju status stranke ili svjedoka pruža mogućnost za naknadu troškova koji su im nastali na temelju zakonitog sudjelovanja u kaznenom postupku.

Članak 8.

Pravo na zaštitu

1. Svaka država članica jamči odgovarajuću razinu zaštite žrtvi, a ako je potrebno i njezinoj obitelji ili osobama u sličnom položaju, posebno što se tiče sigurnosti i zaštite privatnosti, ako nadležna tijela smatraju da postoji ozbiljna opasnost od odmazde ili ako postoje čvrsti dokazi za ozbiljnu namjeru da se zadire u njihovu privatnost.

2. U tu svrhu, ne dovodeći u pitanje stavak 4., svaka država članica jamči da je po potrebi moguće usvojiti, kao dio sudskog postupka, odgovarajuće mjere za zaštitu privatnosti i fotografije žrtve, njezine obitelji ili osoba u sličnom položaju.

3. Svaka država članica nadalje osigurava da se izbjegne kontakt između žrtve i počinitelja u prostorijama suda, osim ako kazneni postupak ne nameće takav kontakt. Ako je to potrebno u tu svrhu, svaka država članica postupno organizira prostorije na sudu s posebnim čekaonicama za žrtve.

4. Kada je to potrebno radi zaštite žrtava, posebno onih najugroženijih, od posljedica davanja javnog iskaza na sudu, svaka država članica osigurava da se žrtvi na temelju sudske odluke omogući davanje iskaza uz uporabu odgovarajućih sredstava sukladnih s osnovnim nacionalnim pravnim načelima, pod uvjetima u kojima se taj cilj može postići.

Članak 9.

Pravo na naknadu štete tijekom kaznenog postupka

1. Svaka država članica jamči da će žrtva kaznenog djela u razumnom roku primiti odluku o naknadi štete koju treba

platiti počinitelj kaznenog djela u okviru kaznenog postupka, osim ako u određenim slučajevima nacionalno zakonodavstvo predviđa dosuđivanje naknade na neki drugi način.

2. Svaka država članica usvaja odgovarajuće mjere kojima potiče počinitelja kaznenog djela da žrtvi plati primjerenu naknadu štete.

3. Osim ako je nužno potrebna u kaznenom postupku, imovina zaplijenjena tijekom kaznenog postupka koja pripada žrtvi i koja se može vratiti, bez odgode se vraća žrtvi.

Članak 10.

Nagodba u kaznenom postupku

1. Svaka država članica potiče nagodbu u kaznenim stvarima za kaznena djela za koja ovu vrstu mjera smatra primjerenima.

2. Svaka država članica osigurava da se sporazum postignut između žrtve i počinitelja kaznenog djela tijekom medijacije u kaznenom postupku uzme u obzir.

Članak 11.

Žrtve s boravištem u drugoj državi članici

1. Svaka država članica osigurava uvjete kako bi njezina nadležna tijela mogla donijeti odgovarajuće mjere kojima se na najmanju moguću mjeru svode poteškoće žrtava s boravištem u državi različitoj od one u kojoj je kazneno djelo počinjeno, posebno u vezi s organiziranjem postupka. Za to bi njezina nadležna tijela trebala posebno:

— imati mogućnost odlučiti može li žrtva dati izjavu odmah nakon što je počinjeno kazneno djelo,

— u mjeri u kojoj je to moguće imati pristup video konferenciji i telefonskoj konferenciji propisan u članku 10. i 11. Konvencije o međusobnoj pomoći u kaznenim predmetima među državama članicama Europske unije od 29. svibnja 2000. ⁽¹⁾ radi saslušanja žrtava koje imaju boravište u inozemstvu.

2. Svaka država članica osigurava da žrtva kaznenog djela počinjenog u nekoj drugoj državi članici različitoj od one u kojoj žrtva ima boravište, može podnijeti prijavu nadležnim tijelima države članice u kojoj ima boravište, ako to nije mogla učiniti u državi članici u kojoj je počinjeno kazneno djelo ili ako to nije željela učiniti u slučaju težeg kaznenog djela.

Ako tijelo kojem je podnesena prijava nije nadležno, ono bez odgode prijavu proslijeđuje nadležnom tijelu na području gdje je kazneno djelo počinjeno. Prijave se obrađuju u skladu s nacionalnim pravom države u kojoj je kazneno djelo počinjeno.

Članak 12.

Suradnja među državama članicama

Svaka država članica njeguje, razvija i poboljšava suradnju među državama članicama kako bi se omogućila učinkovitija zaštita interesa žrtava u kaznenom postupku, bilo u obliku mreže izravno vezane s pravosudnim sustavom ili veza između organizacija za potporu žrtvama.

⁽¹⁾ SL C 197, 12.7.2000., str. 1.

Članak 13.**Profesionalne službe i organizacije za potporu žrtvama**

1. Svaka država članica u okviru postupka pospješuje uključivanje sustava za potporu žrtvama, odgovornih za organiziranje početnog prihvata žrtava i za potporu žrtvama kao i pomoć nakon toga, bilo stavljanjem na raspolaganje posebno osposobljenih osoba unutar javnih službi države članice, bilo priznavanjem i financiranjem organizacija za potporu žrtvama.

2. Svaka država članica potiče mjere koje su tijekom postupka poduzele takve osobe ili organizacije za potporu žrtvama, posebno vezano za:

- a) pružanje informacija žrtvama;
- b) pomoć žrtvama ovisno o njihovim neposrednim potrebama;
- c) praćenje žrtve tijekom kaznenog postupka, ako je to potrebno i moguće;
- d) pomoć žrtvama na njihov zahtjev po okončanju kaznenog postupka.

Članak 14.**Osposobljavanje osoblja uključenog u postupak ili onog koje je na neki drugi način u kontaktu sa žrtvama**

1. Svaka država članica putem javnih službi ili financiranjem organizacija za potporu žrtvama, potiče inicijative kako bi se osoblju koje je uključeno u postupak ili je na neki drugi način u kontaktu sa žrtvama, omogućilo da se primjereno osposobi s posebnim naglaskom na potrebe najugroženijih skupina.

2. Stavak 1. primjenjuje se posebno na policiju i pripadnike pravne struke.

Članak 15.**Praktični preduvjeti u vezi s položajem žrtve u postupku**

1. Svaka država članica u vezi s postupkom općenito, a posebno u prostorima gdje se može pokrenuti kazneni postupak, potiče postepeno stvaranje uvjeta kako bi se pokušala spriječiti sekundarna viktimizacija i izlaganje žrtava nepotrebnom pritisku. Ovdje je posebno važan pravilan početni prijem žrtava i stvaranje uvjeta primjerenih njihovom položaju u navedenim prostorima.

2. U svrhu stavka 1., svaka država članica posebnu pozornost obraća prostorima i sredstvima unutar sudova, policijskih postaja, javnih službi i organizacija za potporu žrtvama.

Članak 16.**Teritorijalna primjena**

Ova se Okvirna odluka primjenjuje na Gibraltar.

Članak 17.**Provedba**

Svaka će država članica donijeti zakone i ostale propise potrebne za usklađivanje s ovom Okvirnom odlukom:

- u vezi s člankom 10., 22. ožujka 2006.,
- u vezi s člancima 5. i 6., 22. ožujka 2004.,
- u vezi s ostalim odredbama, 22. ožujka 2002.

Članak 18.**Ocjena**

Od datuma navedenih u članku 17. nadalje, svaka država članica dostavlja Glavnom tajništvu Vijeća i Komisiji tekst odredbi kojima je u svoje nacionalno zakonodavstvo uklopila zahtjeve utvrđene u ovoj Okvirnoj odluci. U roku od godinu dana od pojedinačnih datuma Vijeće je dužno ocijeniti mjere koje su usvojile države članice u skladu s odredbama ove Okvirne odluke, u obliku izvješća koji Glavno tajništvo sastavlja na temelju podataka primljenih od država članica i pisanog izvješća Komisije.

Članak 19.**Stupanje na snagu**

Ova Okvirna odluka stupa na snagu na dan objave u *Službenom listu Europskih zajednica*.

Sastavljeno u Bruxellesu 15. ožujka 2001.

Za Vijeće

Predsjednik

M-I. KLINGVALL